

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Strategisk miljøvurdering Natura 2000-plan 2022-2027

Silkeborgskovene
Natura 2000-område nr. 57
Habitatområde H181

November 2021

Udgiver: Miljøstyrelsen
Redaktion: Miljøstyrelsen Midtjylland

Forsidefoto: Bøg på mor med kristtorn i Silkeborg Vesterskov.
Fotograf: Miljøstyrelsen Midtjylland.

ISBN: 978-87-7564-762-0

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027	4
1.1 Ikke teknisk resumé.....	4
1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	5
1.2.1 Anden lovgivning	5
1.2.2 Andre relevante planer	6
1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul-alternativ	8
1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen.....	8
1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet	10
1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed.....	10
1.4.2 Befolkningen	11
1.4.3 Menneskets sundhed	11
1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer	12
1.4.5 Materielle goder og kulturarv	12
1.4.6 Landskab.....	12
1.4.7 Arter	12
1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater	12
1.5 Eksisterende miljøproblemer	13
1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området	14
1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål.....	14
1.7 Planens indvirkning på miljøet.....	15
1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet	18
1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg.....	19
1.10 Overvågning	20

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027

Den enkelte Natura 2000-plan er ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurderinger af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) underlagt krav om miljøvurdering. SMV rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 4.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem kommunale og andre ansvarlige myndigheders handleplaner, der har fokus på forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Natura 2000-området er ikke placeret nær den danske grænse og udpegningsgrundlaget indeholder ikke arter, som bevæger sig på tværs af landegrænser. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen består udelukkende af tiltag, som vurderes at kunne påvirke lokalt. Det drejer sig bl.a. om en plejeindsats, som medvirker til at sikre især den eksisterende, lysåbne natur samt ophør af drift i forbindelse med en mulig udlægning af urørt skov. Området er ikke biologisk eller geografisk forbundet med områder, herunder Natura 2000-områder, i udlandet. Det vurderes derfor, at planen ikke har grænseoverskridende påvirkning.

1.1 Ikke teknisk resumé

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter, fugle og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området på sigt opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Derudover har de planlagte indsatser en positiv effekt for den øvrige natur, fugle og arter, der findes i området, og Natura 2000-planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Natura 2000-planen for området beskriver overordnet set et program for indsatser, som skal medvirke til at sikre eksisterende beskyttede naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget.

En realisering af indsatsprogrammet sikrer synergi til evt. indsatser for øvrige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget og forventes ligeledes at have gavnlig effekt på andre arter, som anvender området.

Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen har fokus på at sikre synergieffekter, skabe større sammenhæng i naturen og sikre en mere naturlig dynamik i områderne fx ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi og udvidelse af arealer med urørt skov. Dette kan ske gennem eksisterende og kommende tilskudsordninger vedr. plejeindsatser mv.

Indsatsen beskrevet i planen medvirker ligeledes til at bekæmpe invasive arter, ligesom den bidrager til at skabe flere muligheder for naturoplevelser for lokalbefolkningen i området. Mere sammenhæng i naturen kan bl.a. realiseres vha. tilskudsordninger til sikring af pleje.

1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af målsætninger for det enkelte Natura 2000-område og områdets udpegningsgrundlag, samt et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse i planperioden 2022-2027. Målsætningerne består af overordnede målsætninger for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Retningslinjerne om naturområdernes forvaltning i indsatsprogrammet, har både konkret og generel karakter. Endelig indeholder Natura 2000-planen et oversigtsskema, der viser naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Hovedformål

For området findes følgende overordnede målsætninger i forslag til Natura 2000-planen.

Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Målet er, at områdets skovnatur sikres kontinuitet og sammenhæng, samt at søerne, bl.a. med sønaturtyperne lobeliesø (3110) og næringsrig sø (3150), opnår en veludviklet flora og fauna.

De overordnede mål for området er desuden:

- Specielt for naturtypen bøg på mor med kristtorn (9120), der har biogeografisk store forekomster i området, sikres der et fortsat stort, sammenhængende areal.
- Områdets naturtyper med stærkt ugunstig bevaringsstatus sikres, herunder de lysåbne naturtyper hængesæk (7140), kildevæld (7220), rigkær (7230) og tør hede (4030) samt alle skovnaturtyper.
- Ved ophør af afvanding i skov prioriteres udvikling af våde skovnaturtyper frem for skovnaturtyper tilknyttet tør bund.
- Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtypen eller arternes levesteder hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.
- Den økologiske integritet sikres derudover ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

1.2.1 Anden lovgivning

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. Det vil sige, at alle myndigheder skal lægge Natura 2000-planen til grund i arealdrift på egne arealer, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt. Offentlige lodsejere er bundet af planens målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På lovområder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, kan der følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., på grundlag af konsekvensvurderinger, hvor dette er nødvendigt i henhold til lovgivningen herom. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en

konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan kræves tilladelse eller godkendelse efter anden lovgivning.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte Natura 2000-planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering.

1.2.2 Andre relevante planer

Anden generations Natura 2000-planer for 2016-2021 blev vedtaget i april 2016, og de opfølgende kommunale handleplaner blev endeligt vedtaget i foråret 2017.

Første generations Natura 2000-planer (2010-2015) fastlagde rammerne for en række grundlæggende indsatser, som f.eks. rydninger, forbedrede hydrologiske forhold og iværksættelse af plejetiltag. Disse indsatser blev fastholdt og videreført i anden generations Natura 2000-planer (2016-2021). I tredje generation Natura 2000-planer igangsættes nye indsatser med særlig fokus på fortsat pleje til sikring af beskyttede naturtyper, fugle og arter, sikring af naturlig dynamik og større sammenhængende arealer fx udlægning af arealer til urørt skov, udtagning af lavbundsjord og ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi.

Natura 2000-planer, som omfatter fredskovpligtige arealer, og dermed er omfattet af skovloven, skal revideres med 12 års mellemrum, jf. skovlovens § 16, stk. 2. Det betyder således, at Natura 2000 skovplanerne, som er en del af 1. generations Natura 2000-planer, er gældende fra 2010 til udgangen af 2021 og at der i forbindelse med udarbejdelse af tredje generations Natura 2000-planer, også vil ske en revision af den del af Natura 2000-planerne, som omfatter fredskovpligtige arealer.

Vandområdeplaner og EU's havstrategi

N57 Silkeborgskovene er beliggende i vandområdedistrikt Jylland og Fyn. Vandområdets økologiske og kemiske tilstand fremgår af vandområdeplanen for området.

For de Natura 2000-områder som også er omfattet af en vandområdeplan og Danmarks Havstrategi, er målsætninger og retningslinjer for indsatser om vandkvalitet, næringsstoffer, miljøfremmede stoffer, hydrologi og fysiske forhold samlet i vandområdeplanen og/eller i basisanalysen med tilhørende indsatskatalog og havstrategien. Disse mål og indsatser vil bidrage til at forbedre vandmiljøet og vandkvaliteten i Natura 2000-områderne og understøtte Natura 2000-planens målsætninger.

Landsplandirektiver og kommuneplaner

Natura 2000-områderne, der er udpeget i medfør af miljømålsloven, skal fremgå af landsplandirektiver og kommuneplaner. I henhold til Bekendtgørelse om planlægning nr. 1157 af 1. juli 2020, må kommuneplaner ikke stride mod en Natura 2000-plan, jf. lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven), en handleplan efter samme lovs § 46 a eller regler udstedt i medfør af samme lovs § 36, stk. 3, eller stride mod en Natura 2000-skovplan, jf. kapitel 4 i lov om skove. Af redegørelsen til planforslag, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendig for et Natura 2000-områdes forvaltning, skal jf. bekendtgørelse om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, indgå en vurdering af planforslagets virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger.

Klimasikring

Regeringen har i december 2012 udgivet en handlingsplan for klimasikring af Danmark. Planen indeholder en lang række regeringsinitiativer, der skal medvirke til at skabe bedre rammer for

klimatilpasningen lokalt. De enkelte kommuner har udarbejdet en klimatilpasningsplan. En vurdering af samspillet mellem den kommunale klimatilpasningsplan og Natura 2000-planen forudsætter kendskab til, hvor de forudsatte indsatser i Natura 2000-planen konkret vil blive gennemført sammenholdt med de indsatser, der skal gennemføres som led i klimatilpasningsplanen.

Kommunal klimatilpasningsplan

Såfremt konkrete projekter som led i den kommunale klimatilpasningsplan kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området væsentligt, skal der gennemføres en konsekvensvurdering af projektet, inden det kan gennemføres. Dette gælder dog ikke, hvis projektet gennemføres som led i Natura 2000-planen og dermed har som delformål at sikre, at naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus.

Natur- og Biodiversitetspakke

I december 2020 blev der indgået aftale om Natur- og biodiversitetspakken, som har til formål at fremme natur og biodiversitet i Danmark og bidrage til at bremse naturens tilbagegang. Natur- og biodiversitetspakken skal gennemføres i perioden 2021-2024. Med Natur- og Biodiversitetspakken er der bl.a. afsat midler til udpegnings af naturnationalparker, udlægning af urørt skov, forbedring af havmiljøet og udarbejdelse af strategi for forvaltning af truede arter.

Det fremgår af Lov om naturnationalparker, at ansøger, i forbindelse med ansøgningsfasen til etablering af naturnationalparken, skal udarbejde en projektbeskrivelse for etablering af naturnationalparken, samt en forvaltningsplan for området. Planen skal tage højde for internationale naturbeskyttelseshensyn, herunder skal det fremgå af redegørelsen, om forvaltningsplanens gennemførelse er afhængig af tilladelser, godkendelser eller dispensationer ligesom der skal indgå en beskrivelse af nuværende status for naturen i området. Forvaltningsplanen er tiltænkt at skulle sikre en vildere naturforvaltning, bl.a. i Natura 2000-områder. Det fremgår i den forbindelse af lov om naturnationalparker, at det forudsættes, at den vildere naturforvaltning er i overensstemmelse med bevaringsmålsætninger i Natura 2000-planen for berørte områder.

Forbud mod gødskning, sprøjtning og omlægning af §3-arealer

Pr. 1. juli 2022 træder et forbud mod sprøjtning, gødskning og omlægning af § 3-arealer i kraft. Forbuddet vil gælde alle arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2 og 3 og vil i praksis hovedsageligt have betydning for ferske enge og strandenge, hvor der i dag kan være en lovlig drift med sprøjtning, gødskning og/eller omlægning. For de øvrige § 3-beskyttede naturarealer gælder der som udgangspunkt allerede et sådant forbud. En delmængde af de § 3 strandenge kan også være kortlagt som habitatnatur, mens de ferske enge ikke har en tilsvarende habitatnaturtype. Lovændringen forventes at have en gavnlig synergieffekt på Natura 2000-områderne, herunder evt. fugle og arter på udpegningsgrundlaget, samt de kortlagte habitatnaturtyper, både i form af en direkte effekt på de kortlagte strandenge og indirekte ved at mindske eventuel randpåvirkning.

1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nulalternativ

I basisanalysen, der danner grundlag for Natura 2000-planen, er der foretaget en nærmere gennemgang af den nuværende naturtilstand i området.

1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen

Kildevæld (7220) er på ca. 3 ha i god naturtilstand og ca. 4 ha er i moderat tilstand. Den moderate tilstand kan overordnet henføres til, at væld i skov har et lavere indehold af veludviklet kildevældsvegetation (relativt lavt artsindeks), fortrinsvis pga. skygning fra kronedækket.

Tør hede (4030) er overvejende i ringe naturtilstand, mens rigkær (7230) og tidvis våd eng (6410) er i overvejende moderat naturtilstand.

Både hængesæk (7140) og surt overdrev (6230) er overvejende i god naturtilstand, hvilket for overdrevets vedkommende skyldes græsningsdrift på den største af forekomsterne.

Aktiv højmose (7110) er i ringe naturtilstand, men forekomsten er domineret af levende tørvemosser.

I området er der i alt kortlagt godt 600 ha skovnaturtyper af typerne bøg på mor med kristtorn, bøg på muld, ege-blandskov, skovbevokset tørvemose, elle- og askeskov samt stilkeke-krat. Den primære skovnaturtype i området er bøg på mor med kristtorn (9120).

Der er kortlagt 427 ha bøg på mor med kristtorn (9120), hvor der er registreret over 5 eller over 10 store træer/ha på næsten 2/3 af arealet, og 1-5 store træer/ha på knap 1/4 af arealet, kun på knap 50 ha er andelen lavere. Der er registreret mindst 1 stk. stående dødt ved pr. ha på 3/4 af arealet, heraf over 5 stk/ha på ca. 15 % af arealet. Af liggende dødt ved er der registreret 1-5 stk. liggende dødt ved pr. ha på knap halvdelen af arealet, og over 5 stk/ha på godt 40 % af arealet.

Jf. seneste Artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand, mangler der generelt store træer og dødt ved i skovhabitattyper.

For øvrige skovnaturtyper i området gælder, at der på 40 % af arealet er registreret under 1 stort træ/ha, på 30 % af arealet er der registreret 1-5 store træer/ha, mens der på godt 20 % af arealet er registreret over 10 store træer/ha. På størsteparten af arealet er der registreret over 1 stk/ha af både stående og liggende dødt ved, heraf over 5 stk liggende dødt ved pr. ha på godt en tredjedel af arealet henholdsvis over 5 stk stående dødt ved pr. ha på ca. en femtedel af arealet.

I Natura 2000-området er der kortlagt 5 småsøer med habitatnaturtypen næringsrig sø (3150), som er tilstandsvurderet med hhv. 4 i god tilstand og 1 i moderat tilstand. Hertil kommer 5 søer med habitatnaturtypen brunvandet sø (3160) tilstandsvurderet til hhv. 4 i høj tilstand og 1 i god tilstand. Søerne i høj og god tilstand er generelt præget af en artsrig udbredt undervandsvegetation, næringsfattige forhold med en lav forekomst af trådalger samt ingen påvirkning fra jordbrugsdrift.

I området er der desuden kortlagt 7 søer over 5 ha. Søerne er naturtypebestemt som hhv. én lobeliesø (3110) og 4 næringsrige søer (3150). For de sidste 2 søer er naturtypen ukendt. Miljømålet for lobeliesøen Almind Sø er en god økologisk tilstand. I basisanalysen for vandområdeplaner 2021-27 er søen vurderet til at have en høj økologisk tilstand på grund af vurderingen af fytoplankton og makrofytter.

Miljømålet for de 4 næringsrige søer Thorsø, Slåen Sø, Borre Sø og Ellesø samt de 2 søer uden naturtypebestemmelse Ørnsø og Avnsø er en god økologisk tilstand. I basisanalysen for vandområdeplaner 2021-27 er Slåen Sø vurderet til at have en høj økologisk tilstand på grund af vurderingen af fytoplankton og makrofytter. Borresø og Avnsø er vurderet til at have moderat økologisk tilstand, Thorsø og Ørnsø ringe økologisk tilstand og Ellesø dårlig økologisk tilstand på grund af vurderingen af fytoplankton, makrofytter og/eller fisk.

Af de kortlagte, mulige levesteder for stor vandsalamander i Natura 2000-området er 3 af de 6 i god naturtilstand, mens de 3 resterende er i moderat tilstand. Der er ikke konstateret fisk i søerne, hvilket er en forudsætning for at naturtilstanden kan bruges som udtryk for levestedets egnethed for stor vandsalamander. Søerne i god naturtilstand er generelt ikke tydeligt påvirket af næringsstoffer, har en høj andel af en artsrig flydebladsvegetation, en lav vanddybde og har kun en begrænset skyggepåvirkning fra træer og buske.

På udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området findes desuden bæklampret, odder og damflagermus.

Bæklampret er registreret 3 gange i området på 2 forskellige lokaliteter i perioden 2010-2016. Det vurderes at arten trives godt i de mange små skovvandløb i dette Natura 2000-område, og da artens krav til vandkvalitet, fouragering og gydning generelt er opfyldt, vurderes der at være gode forudsætninger for en forekomst af bæklampret. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering er bæklampret forholdsvis stabil i dens udbredelse.

Der er fundet spor/ekskrementer fra odder ved Almind Sø både ved seneste overvågning og i forrige overvågningsperiode 2011-12, og der er genfundet spor af odder ved Lysbro og Svejbæk lige uden for Natura 2000-området. Ud fra områdets karakter med vandløb, søer og store relativt uforstyrrede områder vurderes der at være en stabil forekomst af odder i området. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for 2012-17 har Odder har tydeligt øget sin udbredelse i den kontinentale biogeografiske region siden 2011-12.

Damflagermus er registreret ved den seneste overvågningsperiode på nordsiden af Brassø, mens den ikke blev registreret i den tidligere overvågningsperiode inden for området. De store arealer med søflade og sønær skov i området vurderes at give gode forudsætninger for en forekomst af damflagermus, og det vurderes, at arten benytter området i forbindelse med fouragering og yngel i større grad end illustreret af overvågningen. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for 2012-17 er forekomsten af damflagermus inden for de N2000-områder, hvor arten er på udpegningsgrundlaget, stabil.

En række naturtyper og levesteder for arter og fugle, som området er udpeget for at beskytte, kræver vedvarende drift for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus. Det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre naturtyper og levesteder i moderat til dårlig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for tredje planperiode realiseres, er der potentielt risiko for, at den gode naturtilstand på en del af naturarealerne og den hensigtsmæssige drift på naturtyperne ikke fastholdes. Der er desuden potentielt risiko for at naturtilstanden ikke vil blive forbedret på de lysåbne naturtyper, da der er behov for en fremadrettet sikring af hensigtsmæssig drift, også af områdets sønaturtyper, for at undgå tilgroning. Natura 2000-planen indeholder en indsats om at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi, hvilket vil bidrage til at sikre naturtilstanden af især skovbevokset tørvemose og ege-blandskov samt til en vis grad også andre skovnaturtyper samt rigkær, højmose og tidvis våd eng, som har uhensigtsmæssig hydrologi.

Naturtilstanden vil som udgangspunkt ikke blive forandret for de småsøer, der findes i Natura-2000 området bortset fra de søer, der er påvirket af eksisterende tilførsel af næringsstoffer. For de øvrige søer er naturtilstanden begrundet i tidligere planperioders tiltag og naturforholdene omkring dem. Dog kan de biologiske forhold omkring dem forandres som følge af, at eksisterende lysåbne søer kan gro til ved manglende plejetiltag.

Uden en realisering af indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode er risiko for, at der ikke sikres levesteder for områdets mange arter, herunder sjældne, rødlistede og fredede arter samt bilag IV-arter. Der er risiko for, at bestanden af stor vandsalamander ikke sikres pga. tilgroning af levesteder, og at bevaringsstatus for arten forringes på biogeografisk niveau. For bestandene af bæklampret, odder og damflagermus er der en potentiel risiko for at bevaringsstatus for arterne forringes på biogeografisk niveau, hvis ikke planen vedtages og indsatsprogrammet i planen kan realiseres.

For skovnaturtyperne, og dermed også de skovtilknyttede arter, er der en potentiel risiko for at bevaringsstatus ikke sikres eller forbedres, hvis der ikke gennemføres en skovnaturtypebevarende drift/pleje eller udlægning af urørt skov. En manglende gennemførelse af indsatsprogrammet om urørt skov kan potentielt betyde at skovstrukturer som antallet af store træer og mængden af dødt ved ikke forbedres, der dermed ikke kommer biodiversiteten til gavn.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for at den biologiske mangfoldighed i området generelt stagnerer, hvilket for befolkningen kan betyde, at de ikke får adgang til naturområder af højere kvalitet. Der er endvidere risiko for at landskabet vil fremstå mindre varieret og at tilgroning af fortidsminder ikke i samme omfang vil modvirkes.

1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet

I dette afsnit beskrives de øvrige miljøforhold i og udenfor Natura 2000-området, der kan blive væsentligt berørt af Natura 2000-planen.

1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

Tilgroning med høje græsser, urter og vedplanter samt forekomst af invasive arter forandrer naturen og kan føre til ændringer i artssammensætningen, således at vegetationen i højere grad præges af arter, der ikke er karakteristiske for naturtypen. Genetablering af mere naturlige vegetationsforhold vil modvirke denne udvikling, ligesom det også kan medvirke til, at arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området får forbedrede forhold. Kunstig afvanding med grøfter og dræn forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. Genetablering af en hensigtsmæssig hydrologi for naturtyperne kan modvirke denne udvikling, ligesom den hensigtsmæssige hydrologi også kan medvirke til, at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området får forbedrede hydrologiske forhold.

Med planens indsats for habitatnaturen sikres samtidig en stor del af den § 3-beskyttede natur i området. Derudover vil en mulig etablering af sammenhængende natur bidrage til at gøre arealerne mere robuste, ligesom randpåvirkningerne af naturen vil blive mindsket. Samtidig kan Natura 2000-planen medføre udpining af jordbunden på arealer, der er næringsberigede som følge af nuværende eller tidligere gødskning. Udpining vil øge sandsynligheden for indvandring af en artsrig flora og fauna, da en meget stor del af især de sjældnere arter er tilknyttet næringsfattige forhold. Dette vurderes også at gavne en stor del af områdets § 3-beskyttede arealer, der ikke er omfattet af Natura 2000-planen.

Planens indsats med skovnaturtypebevarende drift/pleje eller udlægning af urørt skov forventes at gavne skovnaturtyperne samt skovtilknyttede arter og fugle, der ikke er på udpegningsgrundlaget. Udlægning af skove til urørt skov vil medføre at skovdriften ophører og i vidt omfang skal overlades til sig selv. Dermed vil der skabes plads til naturlige biologiske processer, der skaber flere levesteder, og dermed øger den biologiske mangfoldighed. I overgangsperioden vil der ofte aktivt blive skabt flere habitater f.eks. ved veteranisering af træer og skabelse af lysninger.

I og omkring Natura 2000-området findes bestande af fredede arter som spidssnudet og butsnudet frø, stor vandsalamander og andre padder samt ægbladet fliglæbe, rederod, maj-gøgeurt og andre orkidéer. Hertil kommer mange andre sjældne og rødlistede arter samt bilag IV-arter af især en lang række laver og svampe samt bl.a. planter, mosser, fugle, insekter, krybdyr og pattedyr som almindelig lungelav, rødbrun gammelskovslav, glinsende kernelav, almindelig slørkantlav, rødpudder og nåleprikket bogstavlav, elfenbens-mælkehat, kastaniebrun slørhat, pindsvine- og koralpigsvamp, blånende kammerrørhat, liden steffensurt, dynd-star, åben krogstand, kruset og lav fladmos, skinnende dronningemos, sortspætte, isfugl, stor skallesluger, duehøg, vendehal, violetrandet ildfugl, nordlig fugleedderkop, hugorm, arter af flagermus og skovmår. Genetablering af hensigtsmæssig hydrologi og natur samt sikring af en hensigtsmæssig drift/pleje, skovnaturtypebevarende drift eller udlægning af urørt skov vil i mange tilfælde medføre, at forholdene for ovenstående arter og naturarealer forbedres, idet deres naturgrundlag forbedres sammen med indsatsen for habitatnaturen.

1.4.2 Befolkningen

Natura 2000-område N57 Silkeborgskovene er beliggende i Silkeborg Kommune, der har et indbyggertal på 95.500. Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området, og dette kan have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats, som fx vil kunne medføre en ændret drift på arealerne.

Planen indeholder desuden en mulig indsats om udlægning af urørt skov i området. Dette kan medføre en ændret adgang til områder på visse tidspunkter af året, ligesom færdsel uden for veje og stier med tiden kan blive sværere som følge af væltede træer, og eventuelle hegninger.

1.4.3 Menneskets sundhed

Natura 2000-området ligger bynært, og både skov-, å- og søområderne har stor rekreativ værdi og udnyttes ret intensivt til mountainbike, ridning, vandring, løb og sejlads, som bidrager til menneskets sundhed. Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig naturtilstand på sigt.

Det vurderes, at Natura 2000-planen kun undtagelsesvist og på mindre arealer vil ændre den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag, da indsatserne i området primært drejer sig om sikring af hensigtsmæssig drift og pleje af habitatnaturtyperne og arternes levesteder samt evt. udlægning af urørt skov. Natura 2000-planen vil dog potentielt kunne medføre, at den rekreative udnyttelse af områder udlagt til urørt skov, ændrer sig.

1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer

Planen vil, som følge af etablering af hensigtsmæssig hydrologi, sandsynligvis have betydning for overflade- og grundvand på mere lokalt plan, ligesom etablering af ny natur kan bidrage til at skabe større sammenhæng mellem de eksisterende naturarealer.

1.4.5 Materielle goder og kulturarv

Natura 2000-planen kan potentielt påvirke adgangen til og kvaliteten af områder, som har betydning for lokalbefolkningen. Planen vil ligeledes kunne påvirke kulturarv i form af bl.a. pleje af fortidsminder.

Området indeholder kulturarvsarealer som marksystemer fra oldtiden, gravhøje og diger. Indsatserne i Natura 2000-planen forventes ligeledes potentielt at påvirke disse arealer eller adgangen til dem.

Adgangen til naturområder og en højere værdi af naturen er beskrevet under emnet "Flora, Fauna og Biologisk mangfoldighed", "Befolkningen" og "Menneskets sundhed".

1.4.6 Landskab

Området ligger som en mindre del af det skovdominerede søhøjland syd og øst for Silkeborg. Det stærkt kuperede landskab er formet af store erosionsdale, som har skåret sig ned i den oprindelige moræneflade. I bunden af dalene har isen efterladt store bassiner, der nu er opfyldt af søer og af Gudenåen. Silkeborgskovene er en del af Danmarks største sammenhængende skovområde og har i kraft af sit naturgrundlag og sin størrelse et meget stort naturpotentiale. Især Nordskoven, Vesterskoven og Østerskoven bærer præg af intensiv skovbrugsdrift og indeholder betydelige arealer med nåletræsplantage, mens Sønderskoven er meget afvekslende og præget af større områder med gammel løvskov.

I Nordskoven ligger Hårup Sande, hvor flyvesand med lave klitter har overlejret den mere næringsrige jordbund. Området er meget næringsfattigt og indeholder nu en lysåben fyrreskov med mindre hedeområder og en skovbund med lyng og laver og med en artsrig svampeflora. I dalen mellem Vesterskoven og Rustrup Skov ligger Jenskær, der både rummer skovbevokset tørvemose og et mindre område med artsrig, lyskrævende kærvegetation. Den lysåbne natur udgør kun en meget lille del af området, og de fleste kildevæld består af veludviklede skovkilder.

Planen med dens indsatser vil potentielt kunne påvirke landskabet, fx hvis der udlægges urørt skov eller ændres i hydrologien i området.

1.4.7 Arter

Natura 2000-planens påvirkning af arter er behandlet under "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".

1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater

Natura 2000-området omfatter en bekendtgørelsesfredning i Silkeborg Vesterskov, hvor den gamle bøgebevoksning Knagerne er fredet ved bekendtgørelse af 18. juli 1952, idet området skal være uden for forstmæssig drift.

Fredningen har bl.a. til formål at sikre naturværdier i området. Natura 2000-planen indeholder indsatser, som kan påvirke naturværdier positivt.

1.5 Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er beskrevet i basisanalysen, der danner grundlag for udkast til Natura 2000-planen for området. Planens mål er at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser.

Kvælstofdeposition, næringsberigelse og randpåvirkning:

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak kan påvirke næringsfattige naturtyper. Naturtyperne har forskellig sårbarhed over for kvælstofdeposition. Næringsstilførsel på arealer, der grænser lige op til naturarealer, kan påvirke naturindholdet i Natura 2000-områder. Forøget næringsindhold kan medføre, at naturtypens karakteristiske arter forsvinder og erstattes af højt voksende arter, der favoriseres af det forøgede næringsindhold. Ammoniak har desuden en direkte giftvirkning på organismer som laver, mosser og planter. Forøget næringsindhold kan desuden i kombination med manglende drift, medføre at og at naturtyper og levesteder gror til.

De fleste af områdets store søer er påvirket af næringsbelastning.

Tilgroning:

Den gode tilstand af lysåbne naturtyper skyldes ofte, at områderne er omfattet af en hensigtsmæssig drift/pleje, der fremmer naturindholdet. Lysåbne naturtyper uden pleje er derfor truet af tilgroning med vedplanter og høje græsser, ligesom en uhensigtsmæssig drift kan medføre en græsdomineret vegetation med få bredbladede urter og blomsterressourcer. Tilgroning med høje græsser, urter og vedplanter forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den lavtvoksende og artsrige naturtype-karakteristiske vegetation erstattes af en mere artsfattig vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrencestærke arter. Enkelte småsøer er helt eller delvist skygget af træer og buske, hvilket gør dem til mindre gode levesteder for stor vandsalamander.

Invasive plantearter:

Forekomst af ikke-hjemmehørende arter, der fortrænger naturlig vegetation, er en trussel, fordi arterne breder sig hurtigt og udkonkurrerer de arter, der er karakteristiske for naturtyperne. Invasive arter er særlig et problem på tør hede samt i flere forekomster af skovnaturtyper.

Afvanding:

Kunstig afvanding med grøfter eller dræn forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrencestærke arter.

Trusler mod skovhabitatnatur og -arter:

Fjernelse af hugstmodne træer og dødt ved i skove betyder, at skovene kommer til at rumme relativt få gamle træer og relativt lidt dødt ved, hvilket forringer levesteder for skovtilknyttede arter, herunder bl.a. mange vedboende svampe og biller. Ifølge den seneste artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand, mangler der generelt store træer og dødt ved i skovhabitatyper.

Rekreative aktiviteter:

Flere fuglearter som bl.a. sortspætte og rovfugle kan være påvirket af forstyrrelser som følge af områdets store rekreative brug. Slitage og færdsel kan ligeledes gøre stor skade på levestederne for en lang række truede, jordboende svampe.

1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området

I dette afsnit redegøres der for, om planen, med dens indsatser, potentielt vurderes at forværre eller afhjælpe ovennævnte trusler.

Planen indeholder en målsætning om at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje. Pleje af især lysåbne naturtyper vil sikre utilsigtet tilgroning med f.eks. høje græsser/urter og vedplanter.

For områdets arter vil planens indsatser medvirke til at sikre egnede levesteder, ligesom de vil bidrage til at skabe størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved bl.a. at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper.

Planen indeholder en indsats om skovnaturtypebevarende drift eller pleje og om at udlægge urørt skov. Natura 2000-planens indsats om udlægning af urørt skov forventes at forbedre tilstanden af områdets skove og hermed forbedre levesteder for skovtilknyttede dyr, planter og svampe.

Natura 2000-planen indeholder ingen konkrete indsatser, der kan forværre eller forbedre depositionen af kvælstofforbindelser i området. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, som bidrager til at mindske ammoniakudledning fra punktkilder.

Planen har også indsatser som skal sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi, hvilket vil bidrage til at stabilisere naturtilstanden og mindske behovet for en vedvarende indsats i de beskyttede naturtyper, der stiller særlige krav til hydrologien som f.eks. kildevæld, rigkær, hængesæk, højmose og tidvis våd eng samt skovnaturtyper som ege-blandskov, skovbevokset tørvemose og elle- og askeskov. En mere hensigtsmæssig hydrologi vil indirekte være til gavn for bilag IV-arter som stor vandsalamander samt vandløb og søer, da udvaskning og erosion forventeligt mindskes. Fastholdelse af de indsatser, der er gennemført for at forbedre hydrologien fra 2016-21 vil ligeledes bidrage til at stabilisere naturtilstanden og mindske behovet for en vedvarende indsats i de beskyttede naturtyper, der stiller særlige krav til hydrologien.

1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål

Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner indeholdende miljøbeskyttelsesmål, hvis indhold i en lang række tilfælde er indarbejdet i lovgivningen. For EU-lovgivningen gælder generelt, at den er implementeret i dansk lovgivning. Danmark har bl.a. ratificeret Ramsarkonventionen og Biodiversitetskonventionen. Biodiversitetskonventionens formål er bl.a. at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares. Formålet med Ramsarkonventionen er at beskytte vådområder med en særlig betydning for fugle. Danmark har udpeget 28 Ramsarområder, der alle indgår i EU's fuglebeskyttelsesområder. Ramsarområderne er dermed en del af det danske Natura 2000-netværk.

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven, lovbekendtgørelse nr. 119 af 26. januar 2017 med senere ændringer. Planen vil sikre, at areal og tilstand af kortlagte naturtyper og levesteder for omfattede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne for tredje planperiode.

1.7 Planens indvirkning på miljøet

Natura 2000-planens indsats vedrører hovedsageligt forbedring af allerede eksisterende og beskyttet natur, idet evt. forbedrede vandforhold for naturarealer og eventuel udtagning af kulstofholdige lavbundsjord har en positiv effekt på særligt biodiversitet, men også i forhold til vand- og klimamål.

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021, bilag 4.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	X		<p>Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen. I Natura 2000-område N57 Silkeborgskovene vil realisering af planens indsatser om bl.a. at sikre en hensigtsmæssig drift og pleje af naturtyper og levesteder, medvirke til at hindre tilgroning af lysåbne naturtyper. Mere konkret betyder det, at naturtilstanden opretholdes og/eller forbedres og at levesteder for stor vandsalamander sikres. Ligeledes forventes planens indsats om udarbejdelse af en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter at gavne de rødlistede og truede arter i området.</p> <p>Fortsat pleje og genetablering af en mere hensigtsmæssig hydrologi vil modvirke tilgroning af lysåbne naturtyper som f.eks. surt overdrev, lysåbne kildevæld, rigkær, hængesæk og tidvis våd eng og dermed sikre områdets naturtilstand og betingelser for karakteristiske, rødlistede og fredede arter tilknyttet lysåbne naturtyper.</p> <p>Planens indsats med at sikre en skovnaturtypebevarende drift og pleje eller udlægning af urørt skov er til gavn for skovnaturtyper generelt, men også til gavn for tilknyttede fugle og arter, herunder bilag IV-arter som flagermus, pga. bedre og mere varierede skovstrukturer. Udlæg af urørt skov vil generelt bidrage til at bevare og forbedre flora, fauna og den biologiske mangfoldighed.</p> <p>Indsatserne vil også medvirke til, at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, får forbedrede forhold, og medvirke til at sikre levesteder for bilag IV-arter som stor vandsalamander samt spidssnudet og butsnudet frø. Herudover forventes rødlistede, fredede og sjældne arter af bl.a. insekter, edderkopper, fugle, karplanter, svampe, laver, mosser, padder og pattedyr også at have fordel af forbedret naturtilstand af de naturtyper i området, som de er tilknyttet. Realisering af planens indsatsprogram vil samtidig sikre en stor del af den § 3-beskyttede natur i</p>

		<p>området.</p> <p>Natura 2000-planens indsatser om at sikre en hensigtsmæssig drift og pleje af lysåbne naturtyper samt pleje af heder, bidrager til at sikre levesteder for fuglearter, der fouragerer på lysåbne arealer, ligesom det bidrager til at opretholde og sikre arealet af hede.</p> <p>Da indsatserne i planen også forventes at forbedre vandkvaliteten i tilstødende vandområder og områder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, vil planen bidrage til at forbedre og sikre levesteder for de arter, herunder Bilag IV-arter, som er tilknyttet disse områder.</p> <p>Genskabelse af en mere hensigtsmæssig hydrologi vil potentielt kunne påvirke habitatnaturtyper alt afhængigt af naturtyperne, projektets og områdets beskaffenhed. Sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi kan bidrage til at sikre og bevare de våde naturtyper både med skov (skovbevokset tørvemose, elle- og askeskov, ege-blandskov) eller lysåbne naturtyper (hængesæk, tidvis våd eng, rigkær). Potentielle hydrologiprojekter kan alt afhængigt af projektet bevirke, at nogle naturtyper, herunder skovnaturtyper på tør bund som bøg på muld, går tilbage, mens andre går frem.</p> <p>Forandringerne af naturtyperne og levesteder for arter kan potentielt påvirke de arter, der på nuværende tidspunkt findes i området, ligesom det på sigt kan give mulighed for at andre arter indvandrer til området.</p>
Befolkningen	X	<p>Natura 2000 planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. For visse arealer vil vedtagelse og realisering af planen betyde, at de vil blive omfattet af en plejeindsats, som vil kunne medføre at muligheden for drift på visse arealer, ændrer sig.</p> <p>Planen vurderes at bidrage til at sikre og forbedre naturgrundlaget, hvilket giver mulighed for flere og større naturoplevelser.</p> <p>Visse indsatser i Natura 2000-planen, f.eks. potentielle hydrologiprojekter eller udlægning til urørt skov, vil potentielt kunne påvirke adgangsforholdene indenfor Natura 2000-området, da området stedvist forventes at blive vådere.</p> <p>Der er offentlig adgang til størsteparten af området, herunder til Naturstyrelsens arealer og til veje og stier samt udyrkede arealer jf. naturbeskyttelseslovens gældende regler om adgang til naturområder. Natura 2000-planen indebærer ikke yderligere restriktioner for offentlighedens adgang.</p>
Menneskers sundhed	X	<p>Planen medvirker til at sikre de beskyttede naturtyper i området således, at naturen i området på sigt opnår en god-høj kvalitet. Naturområder af god-høj kvalitet er af betydning</p>

			<p>for den rekreative udnyttelse af området og dermed menneskers sundhed.</p> <p>Det vurderes, at vedtagelse og realisering af planen ikke vil være i modstrid med hensynene til menneskers sundhed, men i stedet at en øget biodiversitet og mere robuste økosystemer vil bidrage positivt til menneskets sundhed. Planens øvrige indsatser vurderes ikke at have en sundhedsmæssig effekt, da der er tale om indsatser som vedrører sikring af naturtyper og levesteder for arter ved fx naturpleje.</p>
Jordbund		X	<p>Det vurderes, at planen ikke påvirker jordbundens beskaffenhed idet at indsatsprogrammet i planen ikke omfatter tiltag som vil kunne bevirke, at stoffer eller andet materiale vil kunne påvirke jordbunden, ligesom der heller ikke graves i området. Se desuden vurderinger i skemaet under "Vand" og "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".</p>
Vand	X		<p>Natura 2000-planen rummer ikke indsatskrav for vandkvaliteten, da disse krav fastlægges i vandområdeplanerne. Indsatserne i vandområdeplanerne vil omvendt medvirke til at sikre en forbedret vandkvalitet i Natura 2000-områderne.</p> <p>Genskabelse af en mere hensigtsmæssig hydrologi og evt. udlægning af urørt skov kan potentielt bidrage til mere frit strømmende vand og naturlige fluktuationer i vandstanden, hvilket er vigtige processer, der er med til at skabe variation og dynamik.</p> <p>Sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi kan påvirke søer og vandløb positivt, bl.a. ved at medvirke til at tilbageholde kvælstof, og dermed bidrage til realisering af vandområdeplanen for området.</p>
Luft		X	<p>Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper og arter ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten, fordi indsatserne ikke medfører emission af stoffer til luften.</p>
Klimatiske faktorer	X		<p>Hydrologiprojekter, hvor tidligere drænede jorde igen vandmættes, kan medvirke til at begrænse udledningen af CO₂.</p>
Materielle goder	X		<p>Det vurderes, at planen ikke påvirker materielle goder negativt, idet at realisering af indsatsprogrammet i ikke berører ejendomme eller andre værdier for den brede befolkning eller lokalbefolkninger. Adgangen til naturområder og en højere værdi af naturen er vurderet under emnet "Flora, Fauna og Biologisk mangfoldighed", "Befolkningen" og/eller "Menneskets sundhed".</p>
Landskab	X		<p>Sikring og forbedring af naturgrundlaget, herunder</p>

			naturplejetiltag, vil øge landskabsværdien ved at give mulighed for et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper.
Kulturarv, herunder kirker, arkitektonisk arv og arkæologisk arv.		X	Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen berører ikke områder omkring kirker, mindesmærker eller andre menneskabte værdier, hvorfor planen vurderes ikke at påvirke kulturarv, herunder arkitektonisk og arkæologisk arv. Natura 2000-planens indsats kan potentielt påvirke gravhøje, diger, højryggede agre og anden arkæologisk arv i form af bl.a. pleje af fortidsminder samt dyrs tramp og slitage.
Arter	X		Se vurderinger i skemaet under "Vand" og "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".
Fredninger, Bekendtgørelse sfredninger og vildtreservater		X	Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for området vurderes ikke at stride imod fredningsbekendtgørelsen for Knagerne, da fredningen bl.a. har til formål at sikre naturværdier, hvilket Natura 2000-planen forventes at bidrage til. Der er ingen fredninger i området.
Kumulative effekter	X		Natura 2000-planen har til formål at sikre og forbedre naturkvaliteten for arealer med skovnaturtyper, lysåbne naturtyper og arternes levesteder. Evt. realisering af indsatsprogrammet i planen kan potentielt medvirke til en kumulativ positiv påvirkning i samspil med konkrete projekter.

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen Natura 2000-planens retningslinjer. For så vidt angår modstridende naturinteresser henvises til Natura 2000-planens afsnit 3.3. Se i øvrigt afsnit om grundlag for prioriteringer nedenfor.

Natura 2000-planerne skal generelt sikre en højere kvalitet af naturen og bidrage til en større biologisk mangfoldighed. Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området, hvor udlægning af urørt skov og sikring af en hensigtsmæssig drift og pleje af arealerne og arternes levesteder skal bevare naturkvaliteterne i området.

Planen indeholder en indsats om sikring af hensigtsmæssig hydrologi. En ændring af hydrologien i området vil potentielt kunne påvirke skovnaturtyper, som bliver vådere og hvor bevoksninger visse steder kan gå ud som følge af ændret vandstand. Det skal i forbindelse med behandling af enkeltprojekter sikres, at det samlede areal af naturtyperne bevares ved at bevoksninger får mulighed for at opstå andre steder i Natura 2000-området eller inden for den biogeografiske region.

Græsning vil alt efter intensitet og typen af græssere, potentielt kunne påvirke følsomme forekomster af f.eks. rigkær, kildevæld og hængesæk. Normalt vil en påvirkning af følsomme forekomster af naturtyper eller levesteder for arter kunne undgås ved at regulere græsningstrykket

eller frahegne de følsomme naturtyper og/eller levesteder for arter, der findes i området. I dette område gælder det f.eks. forekomster af kildevæld eller hængesæk, som kan være følsomme over for pleje med græsning.

Planen indeholder en indsats om udlægning af urørt skov, hvilket på mindre områder kan medføre en ændret adgang på visse tidspunkter af året, ligesom færdsel uden for veje og stier med tiden kan blive sværere som følge af væltede træer, højere vandstand og eventuelle indhegninger.

Pleje af eksisterende natur samt udlægning af plantage til natur og arealer til urørt skov vil ske efter aftaler med lodsejeren og kommunen og gennem eksisterende og kommende tilskudsordninger vedrørende plejeindsatser og aftaler om urørt skov.

Med gennemførelse af Natura 2000-planen forbedres tilstanden af de lysåbne naturtyper, og planen vurderes derfor overordnet ikke at have negativ indvirkning på miljøet.

1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planerne udarbejdes som følge af habitatdirektivets artikel 6. stk. 1, som fastslår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket bl.a. kan indebære udarbejdelse af hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner, relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler. I Danmark udarbejdes Natura 2000-planer, som angiver overordnede og konkrete mål for lokaliteterne, indsatsprogram med retningslinjer og evt. mulighed for prioritere mellem forskellige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget ved realisering af indsatsprogrammet.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem frivillige og lokale indsatser. Natura 2000-planen udarbejdes på baggrund af en basisanalyse, der bl.a. præsenterer data, redegør for relevante trusler og naturtilstanden. Natura 2000-planen danner efterfølgende grundlag for udarbejdelsen af en Natura 2000-handleplan. Natura 2000-handleplanen udarbejdes af kommunale og andre ansvarlige myndigheder, og har fokus på de forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatserne.

Der kan således ikke i forbindelse med Natura 2000-plan foretage en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da Natura 2000-planer ikke fastlægger hvor den konkrete indsats skal gennemføres. Miljøvurderingen er gennemført ud fra tilgængelig viden, bl.a. de oplysninger der fremgår af basisanalysen, udkast til Natura 2000-planen og det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

I de seneste basisanalyser (offentliggjort juni 2020) redegøres der for relevante trusler, og dermed at der fortsat er behov for indsatser for at sikres den nuværende naturtilstand og på sigt opfylde habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivets mål. I tredje planperiode (2022-2027) er der fokus på at sikre mere naturlige processer og naturens robusthed bl.a. i form af sammenhængende arealer, udlæg af urørt skov og udtag af kulstofholdige lavbundslande. Derudover er der fokus på sikring af den eksisterende natur og levesteder bl.a. ved at fortsætte plejen af plejekrævende arealer, bekæmpe invasive arter, afsøge behovet for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og afsøge behovet for fiskeriregulering.

I forslag til Natura 2000-planen for N57 Silkeborgskovene planlægges der for en indsats til at sikre skov- og lysåbne naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift, pleje, og der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur. Dette omfatter, at der arbejdes for at sikre egnede levesteder for områdets arter, og bevarelse af skovnaturtyper som

sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper.

Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding. Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på 73 ha med fokus på arealer med en kortlagt forekomst af invasive arter på over 10% dækning. Herudover vil en række specifikke indsatser hjælpe til indfrielse af Natura 2000-planens målsætninger. Dette omfatter bl.a. fokus på igangværende kommunale projekter, Naturstyrelsens vådområde- og andre naturplejeprojekter samt udlægning af urørt skov.

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype, fugl eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper, fugle eller arter. For området er der foretaget følgende valg:

Øgning af arealet med hængesæk (7140) og højmose (7110) kan betyde en indskrænkning af arealet med habitatnaturtyperne skovbevokset tørvemose (91D0) eller elle- og askeskov (91E0). Rydning af skovbevokset tørvemose (91D0) og elle- og askeskov (91E0) samt hævning af vandstand til genskabelse af hængesæk (7140) eller højmose (7110) kan ske under forudsætning af, at arealet af de to skovnaturtyper opretholdes på nationalt biogeografisk niveau.

I områder med rigkær (7230) uden drift vil der tilsvarende ske tilgroning med sekundær skovbevokset tørvemose (91D0) eller elle- og askeskov (91E0). I sådanne områder prioriteres den lysåbne rigkærnatur.

Ved afløbet fra Slåen Sø er der fra gammel tid etableret en opstemning, der sikrer søens nuværende vandspejl. Opstemningen udgør en spærring i det fraførende vandløb Millingbæk. Hensynet til Slåensø's meget veludviklede forekomst af naturtypen næringsrig sø (3150) prioriteres her højere end sikring af kontinuitet uden spærringer i vandløbet Millingbæk.

Ændring af hydrologi i skov ved ophør af dræning kan have betydning for bøg på mor med kristtorn (9120) og bøg på muld (9130) som potentielt vil udvikle sig mod fugtig-våde skovtyper som egeblandskov (9160) eller de EU-prioriterede naturtyper skovbevokset tørvemose (91D0) og elle- og askeskov (91E0) på dele af arealet. Ved ophør af afvanding i skov prioriteres udvikling af våde skovnaturtyper frem for skovnaturtyper tilknyttet tør bund.

1.10 Overvågning

Resultatet af Natura 2000-indsatsen i forhold til udpegningsgrundlag og naturtilstanden bliver fulgt op på gennem det nationale overvågningsprogram, NOVANA, som Miljøministeriet er ansvarlig for. Desuden afrapporterer Danmark bevaringsstatus vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen bygger på kortlægningsdata og udgør det nuværende vidensgrundlag om status for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med Natura 2000-planlægningen. Basisanalysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art, fugl og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

Strategisk MiljøVurdering for forslag til Natura
2000-plan 2022-2027 for Silkeborgskovene
(nr.57). Miljøvurderingen sammenfatter Natura
2000-planforslagets påvirkning af miljøet.

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk